

*Лозовська Н.М.,
к.е.н., викладач економічних дисциплін,
Вінницький коледж
Національного університету харчових технологій*

*Ладуб І.А.,
студентка,
Вінницький коледж
Національного університету харчових технологій*

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МОЛОЧНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

Анотація. У статті досліджено динаміку розвитку молочного виробництва у Вінницькій області. Охарактеризовано потужні молокопереробні підприємства області. Проаналізовано середні ціни на молочну продукцію. Досліджено експортний потенціал молочної галузі. Дослідження проведено на основі останніх статистичних даних.

Ключові слова: молочна галузь, підприємство, виробництво молокопродуктів, експорт молокопродуктів.

Постановка проблеми. Задоволення потреб населення в якісних та безпечних продуктах харчування – одне з найважливіших соціально-економічних завдань сучасності. Молоко і молокопродукти є незамінними в харчуванні людей, що зумовлено їх харчовою цінністю. Молоко і молокопродукти є традиційно основними в харчуванні українців, тому головним завданням молочної промисловості є гарантоване забезпечення населення країни безпечними й якісними молочними продуктами згідно з раціональними нормами споживання. Саме тому розвиток та функціонування молочної галузі є особливо актуальними питаннями сьогодення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями розвитку молочної галузі в різні роки займалися такі вчені, як: Т.Л. Мостенська [8], Н.С. Белінська [1], В.В. Власенко [2] та ін.

Мета статті полягає у вивченні особливостей розвитку молочної галузі у Вінницькій області та формуванні перспектив розвитку молокопереробної галузі в регіоні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Український ринок молочної продукції є складовою частиною харчової промисловості. Харчова промисловість відіграє величезну роль в економіці будь-якої країни. Молочна промисловість – галузь харчової промисловості, яка об'єднує підприємства з вироблення продукції з молока.

Відповідно до Державної програми розвитку молочної галузі в Україні, уряд в 2018 р. планує істотно збільшити витрати на розвиток галузі тваринництва. Зокрема, державою перебачено фінансову підтримку в сумі 4 млрд. грн. Бюджетні кошти спрямовуються для розвитку галузі тваринництва, стабілізації поголів'я худоби та поліпшення її генетичного потенціалу, стимулювання збільшення виробництва продукції тваринництва [6].

Таблиця 1

Потужні підприємства молочної галузі у Вінницькій області

№ п/п	Повна назва підприємства	Місцезнаходження підприємства	Наявність сертифікатів на відповідність вимогам стандартів	Сфера діяльності підприємств
1	ПрАТ «Літинський молокозавод» [10]	смт. Літин, Вінницька обл.	ДСТУ ISO 9001:2007 дійсний до 22.06.2016 ДСТУ ISO 9001:2009	Виробництво масла, сирів сичужних, сирів плавлених, сухого знежиреного молока
2	Фірма «Люстдорф» у формі ТОВ [11]	м. Іллінці, Вінницька обл.	ДСТУ ISO 22000:2007 ДСТУ ISO 9001:2009	Виробництво молока, молочних напоїв із фруктовими наповнювачами, питного молока для дитячого харчування, масла селянського, вершків, сухого молока, кисломолочної продукції
3	ПАТ «Вінницький молочний завод» «Рошен» [9]	м. Вінниця, вул. Енергетична, 7	ISO 22000 ISO 9001 FSSC-22000	Переробка молока, виробництво масла та сиру
4	ТОВ «Terra Food» філія «Вапнярський сирзавод» [12]	Вінницька обл. Томашпільський р-н, смт. Вапнярка	ДСТУ ISO 9001:2009 ДСТУ ISO 22000:2007	Переробка молока, виробництво та реалізація масла, спрейдів, сумішей та сирів
5	Тулчинська філія ТОВ «Terra Food» [12]	Вінницька обл., Тулчинський р-н, м. Тулчин,	ISO 9001:2008 та ISO 22000:2005.	Виробництво масла і рослинно-вершкових сумішей, сиру, сухої демінералізованої сироватки та казеїну
6	ТОВ «Terra Food» філія «Крижопільський сирзавод» [12]	Вінницька обл. Крижопільський р-н, смт Крижопіль	ДСТУ ISO 9001:2009, ДСТУ ISO 22000:2007	Переробка молока виробництво сиру і сирного продукту

Джерело: згруповано авторами на основі даних підприємства

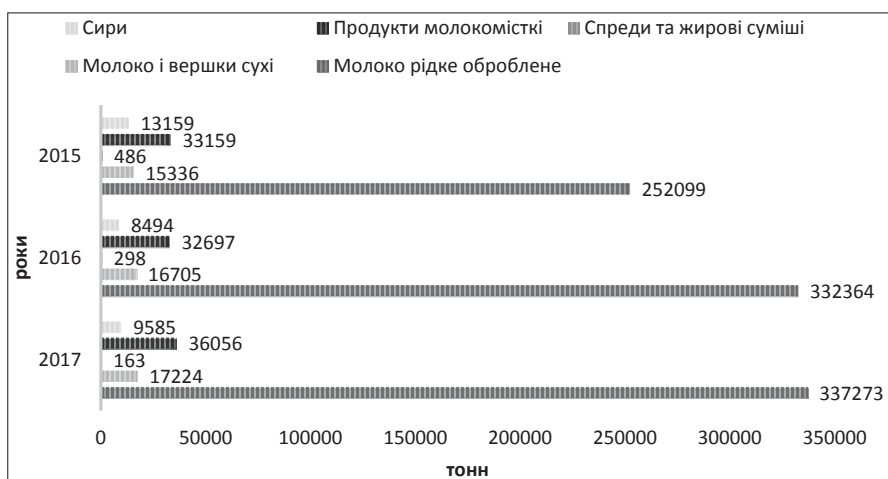

Рис. 1. Динаміка обсягів виробництва молочної продукції у Вінницькій області в 2015-2017 рр., т

Джерело: згруповано авторами [4]

Основним фактором розвитку молочної промисловості в умовах ринкової економіки є забезпечення якості, безпечності та конкурентоспроможності продукції. У процесі виробництва і забезпечення попиту населення вимоги до якісних характеристик молочної продукції постійно підвищуються. Нині у світі великого значення набуває питання здорового способу харчування, тому проблема якості та безпечності продуктів стала ще більш актуальною.

Сьогодні виробництво молока та молокопродуктів є одним із найперспективніших напрямів розвитку аграрного сектору. У середньому одна людина протягом року повинна вжити близько 390 кг молочних виробів [3].

Молоко – унікальний продовольчий продукт. Цінність молока в тому, що до його складу входить понад 100 компонентів: жири, вуглеводи, вітаміни, ферменти, гормони, мінеральні речовини тощо. За складом із ним не може конкурувати жоден із харчових продуктів. Основні компоненти молока майже повністю засвоюються організмом людини.

З молока виробляють різноманітні молокопродукти: сири, масло, кисломолочні вироби, вершки, сметану, молочні консерви і сухі молочні продукти, морозиво тощо.

Частка витрат на молочні продукти становить 15% від загальних витрат на харчування (це четверте місце після витрат на хлібобулочні, м'ясні, борошняні та макаронні вироби) [3]. Виробництво молока є одним з основних видів діяльності у тваринництві та сільському господарстві у цілому. Молоко є одним із базових продуктів харчування.

Виробництво молочних продуктів у Вінницькій області має доволі широкі перспективи, оскільки лише незначна частка виробленого сільськогосподарськими виробниками молока надходить на переробку. Серед областей України область займає перші місця за обсягом випуску молочної продукції.

За інформацією Головного управління Держпродспоживслужби України на території Вінниччини зареєстровано 44 суб'єкти господарської діяльності, які здійснюють заготовлю, переробку молока та молочної сировини [14].

Серед виробників молокопродуктів є ті, що лідирують на ринку та займають значну частку ринкового сегменту. Потужні підприємства молочної галузі Вінницького регіону наведені в табл. 1.

Динаміка обсягів виробництва молочних продуктів у Вінницькій області в 2015-2017 рр. наведена в табл. 2. та на рис. 1.

У молочної промисловості за аналізований період на 66,46% зменшився випуск спредів і сумішей жирових. Водночас на 12,31% збільшилося виробництво молока і вершків сухих, на 4,21% зменшилася кількість молока рідкого обробленого, на 7,14% зросла величина виготовлених продуктів молоковмісних, кількість виготовлених сирів сичужних та плавлених зменшилася за аналізований період на 3 574 тис. грн., що у відносному вираженні становить 27,16%.

За аналізований період (2015-2017 рр.) зменшилася величина споживання молока і молочних продуктів у Вінницькій області за місяць на одну особу в кг, що наведено на рис. 2. При цьому слід зазначити, що, відповідно до раціональних норм, затверджених МОЗ України, споживання молока і молокопродуктів має становити 380 кг на рік на одну особу.

Таблиця 2
Динаміка виробництва молочних продуктів у Вінницькій області, т

Продукція	Роки		
	2015	2016	2017
Молоко рідке оброблене (пастеризоване, стерилізоване, гомогенізоване, топлене, пептизоване)	352099	332364	337273
Молоко і вершки сухі	15336	16705	17224
Масло вершкове	24923	20908	21584
Спреди та суміші жирові	486	298	163
Продукти молоковмісні	33651	32697	36056
Сири сичужні та плавлені	13159	8494	9585

Джерело: згруповано авторами за даними [4]

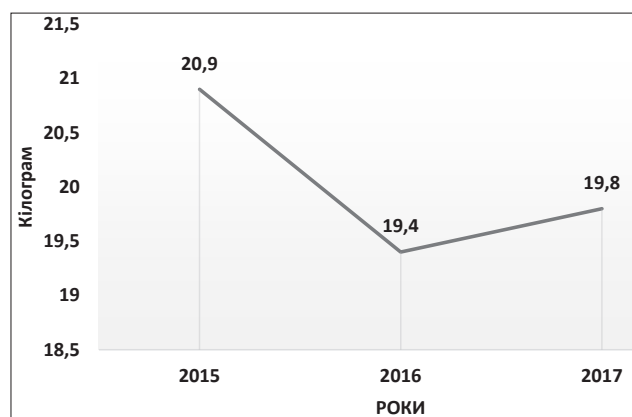

Рис. 2. Споживання молокопродуктів у домогосподарствах, кг

Джерело: згруповано авторами за даними [4]

У Вінницькій області споживання молочної продукції в 2017 р. становило близько 349,8 тис. т, а споживання молока та молочних продуктів на одну особу за рік – 216,7 кг [14].

Низький рівень споживання молокопродуктів залежить від таких чинників, як ціна та якість. Ціни реалізації молокопродуктів наведено в табл. 3.

Таблиця 3
Середні ціни реалізації молочної продукції сільськогосподарськими підприємствами (без ПДВ, дотацій, транспортних, експедиційних та накладних витрат), грн./т

Продукти	2015 р.	2016 р.	2017 р.
Молоко рідке оброблене	4299,6	5361,0	7061,5
Молоко сухе знежирене	29367	31601	33987
Масло вершкове	47990	49202	50960
Сири тверді	48397	50926	53595
Кефір неароматизований, без додавання фруктів та ін. наповнювачів	6685	7402	8281
Сметана	17620	18480	21089

Джерело: згруповано авторами на основі даних [4]

У 2017 р. порівняно з 2016 р. середня ціна реалізації молока сільськогосподарськими підприємствами зросла на 1 700,5 грн./т, а порівняно з 2015 р. ціна зросла на 2 761,9 грн./т. Ціна на сири тверді в 2017 р. порівняно з 2015 р. зросла на 5 198 грн./т, на кефір – на 1 596 грн./т, масло вершкове – на 2 970 грн./т, а сметана – на 3 469 грн./т. Динаміку змін цін на молоко з 2015 р. до 2017 р. наведено на рис. 3 (середні ціни за вказаний період року).

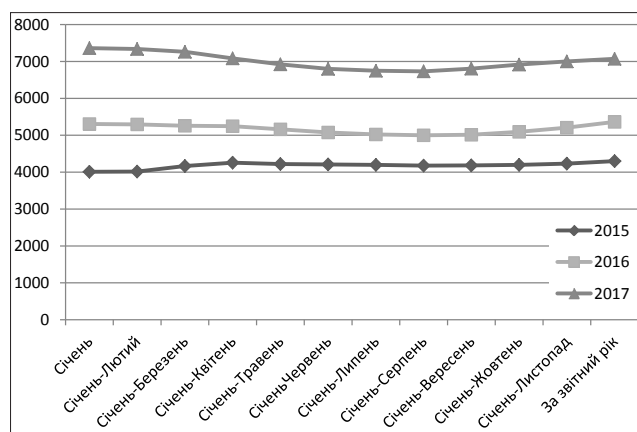

Рис. 3. Середні ціни реалізації молока сільськогосподарськими підприємствами у Вінницькій області за 2015-2017 рр.

Джерело: згруповано авторами за даними [4]

Вінницька область є одним із потенційних регіонів України, придатних для виробництва екологічної продукції. Експортують свою продукцію за кордон ПАТ «Вінницький молочний завод» «Рошен», ТОВ «Люстдорф», ТОВ «Терра Фуд», ПрАТ «Літинський молокозавод». Загалом молоко з Вінниччини експортують більш ніж до 50-ти країн світу [14].

ПАТ «Вінницький молочний завод» компанії «Рошен» станом на листопад 2017 р. є найбільшим експортером молочної продукції в регіоні [9].

За даними інвестиційного порталу Вінниччини, в області за 2017 р. експорт молока і молочних продуктів збільшено на 18,5%, масла вершкового та інших молочних жирів – на 70,1%, сирів – на 9,4% [6].

Основними проблемами розвитку молочної галузі регіону, на нашу думку, є такі: скорочення поголів'я великої рогатої худоби; занижені закупівельні ціни на молоко, що сприяє зменшенню поголів'я ВРХ; низька питома вага молочної сировини вищого сорту, адже більша частина молока виготовляється у приватних домогосподарствах; фізичне та моральне зношення основних засобів на молокопереробних підприємствах; постійне зростання цін на енергоносії тощо.

Основними завданнями розвитку молочної галузі у Вінницькому регіоні можна назвати такі: збільшення кількості великої рогатої худоби в регіоні; поліпшення продуктивності ВРХ, для цього необхідне керування ланцюгом «екологія → тварини → здоров'я → відтворення → гігієна доїння», що дасть змогу збільшити обсяги виробництва молочних продуктів; зменшення імпорту товарних ресурсів молока та молочних продуктів; оновлення основних засобів на молокопереробних підприємствах; розвиток достатньої інноваційної інфраструктури підприємства; поліпшення взаємодії наукових установ із суб'єктами агробізнесу регіону; достатній рівень державної підтримки молочної галузі; впровадження міжнародних стандартів якості та безпечності продукції, що дасть змогу знизити собівартість продукції та поліпшити якість продукції; підвищення конкурентоспроможності продукції; поліпшення іміджу підприємства та знищення бар'єрів у торгівлі на міжнародному ринку.

Висновки. Розглядаючи сучасний стан молочної галузі у Вінницькій області, а також здійснивши аналіз виробництва та споживання молочних продуктів, необхідно зазначити, що в області є всі умови для успішного функціонування підприємств молокопереробного комплексу, але для поліпшення функціонування галузі необхідно на державному рівні підтримувати заходи щодо розвитку тваринництва в сільськогосподарських господарствах, створювати умови для збільшення кількості основного поголів'я худоби, збільшувати обсяги виробництва і переробки молока для досягнення продовольчої безпеки країни, проводити науково-технічну політику в галузі здорового і безпечного харчування; створювати конкурентоздатне молочне виробництво; створювати безвідходні виробництва з комплексною переробкою молока; інтегрувати молочну промисловість України в міжнародне співтовариство.

Література:

- Белінська Н.С. Економічна ефективність підприємницької діяльності молокопереробних підприємств та шляхи її підвищення: монографія. Вінниця: УНІВЕРСУМ – Вінниця, 2005. 280 с.
- Нові системи управління якістю та безпекою молока сировини / В.В. Власенко та ін. Збірник наукових праць Вінницького нац. аграрного ун-ту. Серія «Сільськогосподарські науки». 2013. Вип. 1(71). С. 126-129.
- Головне управління Держпродспоживслужби у Вінницькій області. URL: www.vingudpss.gov.ua.
- Головне управління статистики у Вінницькій області URL: <http://www.vn.ukrstat.gov.ua>.
- Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
- Інвестиційний портал Вінниччини URL: <http://vininvest.gov.ua/xarchova-promislovist>.
- Інфагро аналіз та дослідження ринку молока. URL: <http://infagro.com.ua>.
- Мостенська Т.Л. Показники стану молочної промисловості. URL: <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/handle/123456789/8816>.
- Офіційний сайт ПАТ «Вінницький молочний завод» «Рошен». URL: <https://www.roshen.com/by/ru/o-roshen/fabryky-y-zavody/vynnyckyj-molochnyj-zavod>.

10. Офіційний сайт ПрАТ «Літинський молокозавод». URL: http://bilozgar.com.ua/ua/o_nas/.
11. Офіційний сайт ТОВ «Лютсдорф». URL: <http://www.loostdorf.com>.
12. Офіційний сайт ТОВ «Terra Food». URL: <http://terrafood.ua/ru/>.
13. Антоненко Т. Про молоко в Україні і світі... Розмова з директором Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки» акад. П.Т. Саблуком. Молочна промисловість. 2009. № 1. С. 11-21.
14. Сільське господарство України у 2017 р. Статистичний довідник. К.: Державна служба статистики України. 379 с.

Лозовская Н.М., Ладуб И.А. Перспективы развития молочной отрасли (на примере Винницкой области)

Аннотация. В статье исследована динамика развития молочного производства в Винницкой области. Охарактеризованы крупные молокоперерабатывающие предприятия области. Проанализированы средние цены

на молочную продукцию. Исследован экспортный потенциал молочной отрасли. Исследование проведено на основе последних статистических данных.

Ключевые слова: молочная отрасль, предприятия, производство молокопродуктов, экспорт молокопродуктов.

Lozovska N.M., Ladub I.A. Prospects for the development of the dairy industry (on the example of Vinnitsa region)

Summary. The article investigates the dynamics of dairy production in Vinnytsia region. The largest dairy enterprises in the region are described. The average prices for dairy products are analyzed. The export potential of the dairy industry is investigated. The research is based on recent statistics.

Keywords: dairy industry, enterprises, dairy production, export of dairy products.